

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/215382,Kryzys-bydgoski-19-marca-1981-roku.html>
26.02.2026, 23:59

Kryzys bydgoski 19 marca 1981 roku

19 marca 1981 r. w budynku Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy miała miejsce sesja Wojewódzkiej Rady Narodowej, na którą zaproszeni zostali przedstawiciele NSZZ „Solidarność” i mieszkańcy wsi.

[Aparat bezpieczeństwa Solidarność](#)

19.03

Prowokacja bydgoska. Materiały z Archiwum IPN

Przedstawicielami rolników byli: Michał Bartoszcze, Marek Gawinecki, Marek Klonecki, Edmund Marciniak i Tadeusz Szymańczak. Natomiast „Solidarność” reprezentowali: Marian Ewald, Marian Fanslau, Maciej Głuszkowski, Krzysztof Gotowski, Grzegorz Hauslinger, Andrzej Hybiak, Andrzej Krajewski, Mariusz Łabentowicz, Bolesław Magierowski, Zdzisław Młynarkiewicz, Anna Olszta, Stefan Pastuszewski, Maria Pieczyńska, Zygmunt Pulikowski, Jan Rulewski, Henryka Sikora, Jan Szałyga, Jerzy Szulc, Piotr Szydłowski, Antoni Tokarczuk, Jarosław Wenderlich i Lech Winiarski. Związkowcy i chłopcy zamierzali domagać się od władz zgody na rejestrację związku zawodowego rolników indywidualnych. Pomimo uzyskanej wcześniej obietnicy nie zostali dopuszczeni do głosu, ponieważ sesję przedwcześnie zakończono.

Radni zaczęli rozchodzić się do domów, wobec czego głośno zaprotestowali zaproszeni związkowcy. Na znak sprzeciwu ogłosili pozostanie w sali sesyjnej Urzędu Wojewódzkiego i zagrozili rozpoczęciem w niej strajku okupacyjnego. Dla władz była to niewygodna sytuacja, ponieważ od trzech dni w Bydgoszczy rolnicy prowadzili podobny strajk w siedzibie Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego przy ul. Dworcowej 87. Dodatkowo, przed budynkiem

zaczęli gromadzić się związkowcy wezwani tutaj, aby swoją obecnością wzmocnili pozycję negocjacyjną kolegów obecnych na sesji WRN.

Po kilku godzinach negocjacji władze wezwały oddziały milicji i ZOMO, które zaczęły usuwać siłą protestujących w sali sesyjnej Urzędu Wojewódzkiego związkowców i rolników. Doszło do poturbowania kilku osób, w efekcie Michał Bartoszcze, Mariusz Łabentowicz i Jan Rulewski trafili do szpitala. Informacje na ten temat w szybkim tempie rozeszły się po całym kraju. Dość szybko lokalny incydent przekształcił się w ogólnopolski kryzys społeczno-polityczny, o którym dyskutowano nie tylko w Polsce, ale również poza jej granicami. Na temat *kryzysu bydgoskiego* wypowiadali się przywódcy i przedstawiciele wielu państw, w tym papież Jan Paweł II.

W proteście wobec tego, co stało się w Bydgoszczy lokalni związkowcy przeprowadzili 20 marca w regionie bydgoskim dwugodzinny strajk protestacyjny. Natomiast na 23–24 marca zwołano do Bydgoszczy posiedzenie władz krajowych NSZZ „Solidarność”. Podczas odbywających się wówczas burzliwych obrad uchwalono, że 27 marca przeprowadzony będzie czterogodzinny strajk ostrzegawczy, a jeśli nie przyniesie on wymiernych korzyści, 31 marca ogłoszony zostanie strajk generalny.

Strajk ostrzegawczy z 27 marca objął swoim zasięgiem cały kraj. Szacuje się, że wzięło w nim udział 62 proc. wszystkich pracowników pierwszej zmiany, chociaż np. w Bydgoszczy odsetek ten był znacznie wyższy i sięgał aż 87 proc. Strajkowały zakłady pracy, urzędy, szkoły, uczelnie wyższe. Była to największa akcja strajkowa w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku, swoją liczebnością przewyższająca tę z sierpnia 1980 r. Protest ukazał władzom skalę poparcia społecznego dla „Solidarności”. Był on również silnym wsparciem dla negocjujących z władzami związkowców, którzy od samego początku spotykali się z najważniejszymi osobami w państwie i partii, w tym z Wojciechem Jaruzelskim, Mieczysławem Rakowskim i Stanisławem Cioskiem. Negocjatorem był kardynał Stefan Wyszyński, który wzywał do zawarcia kompromisu.

Ostatecznie do strajku generalnego nie doszło, ponieważ 30 marca władze zawarły ze związkowcami porozumienie, które od miejsca jego podpisania nazywane było porozumieniem warszawskim. W jego ramach „Solidarność” wycofała się z organizacji strajku generalnego, a władze zobowiązały się wyjaśnić sprawę pobicia związkowców, wskazać i ukarać winnych wydarzeń bydgoskich, a także wydać zgodę na rejestrację rolniczej „Solidarności”, co ostatecznie nastąpiło 12 maja 1981 r.

Dramatyzm sytuacji w marcu 1981 r. w Bydgoszczy podsyciała świadomość, że w tym samym czasie w Polsce odbywały się manewry wojskowe państw Układu Warszawskiego o kryptonimie „Sojuz '81”. W powszechnej opinii uczestniczące w nich wojska w każdej chwili mogły być użyte do stłumienia protestów społecznych. Kolportowane były nawet informacje głoszące, że wydarzenia w Bydgoszczy miały być prowokacją dokonaną po to, aby dać władzom pretekst do wprowadzenia w Polsce stanu wojennego. Na szczęście dla Polaków informacje te nie były prawdziwe.

Polecamy:

- [Bydgoski Marzec 1981 w dokumentach Archiwum IPN Gdańsk](#)
- [Krzysztof Osiński: Komunistyczna bezpieka wobec bydgoskiej „Solidarności” w latach 1980–1981](#)
- [Filip Musiał: Prowokacja bydgoska. Wstęp do stanu wojennego](#)
- [Wrocław a kryzys bydgoski 19 marca 1981 roku](#)

- Do pobrania: [Bydgoski Marzec 81 – Dodatek prasowy w 40. Rocznice rolniczego protestu](#)
- Do pobrania: [Tomasz Chinciński: Bydgoski Marzec 1981 roku](#)
- Wystawa do pobrania: [O wieś wolną, niezależną, samorządną... 30. rocznica wydarzeń Bydgoskiego Marca `81 i rejestracji „Solidarności” rolniczej](#)
- Teka edukacyjna: [O wieś polską wolną, niezależną, samorządną. Od PSL do NSZZ RI „Solidarność” \(1944-1989\)](#)
- Publikacja: [Kryzys bydgoski 1981. Przyczyny, przebieg, konsekwencje. Tom I. Monografia](#)
- Publikacja: [Kryzys bydgoski 1981. Przyczyny, przebieg, konsekwencje. Tom II. Dokumenty](#)
- Publikacja: [Bydgoski Marzec 1981](#)
- Publikacja: [Konfrontacje i negocjacje. Wokół konfliktów społeczno-politycznych w PRL z początku lat osiemdziesiątych XX w.](#)
- Publikacja: [Mój czas. Flirty z historią](#)
- Publikacja: [O wolną wieś i wolną Polskę. Ogólnopolski Komitet Oporu Rolników i niezależna działalność środowisk chłopskich w latach 1982-1989](#)
- Publikacja: [Wysoka temperatura. Od wolności do wolności 1980-1990](#)
- Publikacja: [Zarys dziejów NSZZ „Solidarność” Regionu Bydgoskiego \(1980-1990\)](#)
- Publikacja: [Szkice z dziejów NSZZ „Solidarność” na Pomorzu Nadwiślańskim i Kujawach \(1980-1990\)](#)
- Publikacja: [PZPR a „Solidarność” 1980-1981. Tajne dokumenty Biura Politycznego](#)
- [„Biuletyn IPN” nr 9-10/2010](#)
- [Transmisja z debaty oksfordzkiej: „Wydarzenia 19 marca 1981 r. w Bydgoszczy – przełom w dziejach NSZZ Solidarność?”](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Aparat bezpieczeństwa, Solidarność

Artykuł